

SP-33/08 PRAKSIS

Saksbehandler Pia Helen Bjørsvik

Definisjoner

AFT Avdeling for teknologi
AU Arbeidsutvalget
HiST Høgskolen i Sør-Trøndelag
NRT Nasjonalt råd for teknologi
NHO Næringslivets Hovedorganisasjon
SP Studentparlamentet

Bakgrunn

Profesjonsutdanninger er utdanninger til praktiske yrker som krever at studentene får praksisopplæring. De fleste studenter ved HiST har interne praksisstudier, men det er mange som ikke får en ekstern praksisopplæring. Dette gjelder spesielt for de teknologiske utdanningene, samt de økonomiske og administrative utdanningene.

Som en av landets ledende høyskoler på teknologiske utdanninger burde HiST gjøre grep for å øke andelen studenter som gjennomfører studiene på normert tid, samt å øke kompetansen til studentene som har fullført utdanningen sin slik at de blir enda mer attraktive i næringslivet.

Det er mye som kan legges i ordet praksis, så i begynnelsen av dokumentet vil det bli i gjengitt en del ting som har blitt uttalt om temaet av andre. Saksbehandler har referert til en god del kilder gjennom hele dokumentet for å få frem flere enn sine egne synspunkter og meninger om praksis.

Saksbehandler er inneforstått med at fokuset ligger med hovedvekt på de teknologiske fagene, og da spesielt ingeniørfaget.

Saksbehandlers vurdering

Arbeidslivspraksis er noe vi finner i de fleste profesjonsorienterte studiene. Men også allmennstudiene kan ha innslag av (intern) praksis som for eksempel laboratorieøvelser. På den annen side er veldig mange av økonomistudiene og ingeniørstudiene uten innslag av praksis. Sammenlikningen mellom ingeniør- og sivilingeniørutdanningene viser et interessant paradoks: man tenker ofte på ingeniørstudiet som mer yrkesrettet og sivilingeniørstudiet som mer teoretisk og forskningsinnrettet. Men mens sivilingeniørstudiet ved NTNU alltid har hatt praksiskrav, er dette ikke tilfelle for ingeniørstudiene. De nyere sivilingeniørstudiene ved høyskolene har heller ikke praksiskrav.

47 Dette sier HiST på sine nettsider om profesjonsutdanningene og praktisk kompetanse via
48 praksisstudier.

49
50 **PRAKSISSTUDIER I HØGSKOLEUTDANNING**

51
52 Høgskolen i Sør-Trøndelag utdanner yrkesutøvere til mange ulike profesjoner innen ulike
53 sektorer.

54 Profesjonsutdanninger er utdanning til praktiske yrker som krever at studentene får
55 praksisopplæring. Praksisopplæring blir gitt gjennom praksisstudier. [...]

56 Begrepet praksisstudier i utdanning refererer til at studentene skal ha praksisrelaterte studier
57 internt på høgskolen, eller praksis eksternt på relevante arbeidsssteder i arbeidsfeltet.
58 Praksisstudier skal være planlagt og målrettet. Det forutsetter at studentene blir veiledet.

59 Veiledning blir gitt av høgskolens fagpersonale og/eller yrkesutøver med relevant utdanning
60 innenfor de ulike profesjoner som studentene utdanner seg innenfor.

61 Studentene skal gjennom praksisstudiene utvikle praktiske og tekniske ferdigheter, de skal
62 trenes i å vurdere det arbeidet de selv utfører samt opparbeide erfaring som de kan begrunne
63 ut fra faglige kriterier. Praksisstudier gjennomføres internt og/eller eksternt.

64 Interne praksisstudier

65 Interne praksisstudier gjennomføres etter ulike metoder og i ulike omgivelser ut fra de ulike
66 profesjoner som studentene utdanner seg innenfor. Dette kan eksempelvis være øvinger i
67 laboratorier, rollespill, samtaletrening eller praktiske oppgaver i
68 demonstrasjonsrom/ferdighetsrom.

69 Gjennom den interne praksisundervisningen på høgskolen skal studentene utvikle forståelse
70 for teoristoffet, få trening i ferdigheter innenfor sitt fagområde, opparbeide kunnskap og
71 forståelse for metoder, utstyr ulike instrumenter som benyttes ved utøvelse av de ulike yrker.
72 Undervisningen skal gi studentene trening i å begrunne valg av handlingsalternativer og å
73 vurdere resultater av de handlinger som blir gjort.

74 Eksterne praksisstudier

75 Gjennom praksisstudier i arbeidsfeltet skal studentene få trening i samhandling med
76 elever/klientell/pasienter/brukere/kunder, med kollegaer innenfor egen profesjon samt
77 tverrfaglig samhandling med andre profesjoner innen den sektor som studenten utdanner seg
78 innenfor.

79 Studentene skal i praksisstudier få innsikt i og lære å bruke utstyr som benyttes i de ulike
80 sektorer som studentene utdanner seg innenfor. Studenten skal bli kjent med sin fremtidige
81 yrkesrolle og utvikle forståelse for betydningen av samarbeid med kolleger og andre
82 yrkesgrupper og for hvordan ulike sektorer er organisert.¹

83 Når det senere i dokumentet blir referert til intern og ekstern praksis er det de overstående
84 beskrivelse som ligger til grunn. Saksbehandler mener at alle profesjonsutdannelsene ved
85 HiST har en eller flere former for interne praksisstudier. Det er de eksterne praksisstudiene
86 som mange studenter ikke får i løpet av studieforløpet sitt.

¹ HiST – Praksis [<http://www.hist.no/content.ap?thisId=111>]

Nito-studentene bruker følgende definisjon av praksis i sin *Politiske plattform for praksis*. ”En planmessig opplæring basert på læringsplanen for de respektive studieretningene med klare læringsmål. Denne skal foregå i autentiske yrkessituasjoner under veiledning av personer med relevant yrkesutdanning, yrkespraksis og teoretisk kunnskap. Praksis er en integrert del av studiet, og skal gi studiepoenguttelling på lik linje med teoretisk opplæring.”

Rammeplanene for helse- og sosialutdanningene samt lærerutdanningen beskriver ganske nøye hvordan praksisstudiene skal legges opp for utdanningene.

Utdraget fra rammeplan for de ulike lærerutdanningene har en ganske lik beskrivelse av praksisstudiene. ”Praksisopplæringen skal omfatte arbeidsinnsats tilsvarende X uker, være veiledet og foregå i en yrkessituasjon med elever. Studentene skal ha en vurdering med karakteren bestått/ikke bestått etter hver praksisperiode.” De X ukene varierer fra 12-22 uker ut i fra hvilken fagretning man har. Helse- og sosialutdanningene sine praksisstudier har en mer varierende beskrivelse av ordning. For noen fagretninger er det opp til høgskolen å utarbeide retningslinjer, mens andre fagretninger har studiepoeng som styrer hvor mye praksis de skal ha i løpet av studiene.

I rammeplan for ingeniørfag står følgende:

Praksis kan brukes som et ledd i studiet. Innholdet i praksis skal være relevant i forhold til studentens tekniske spesialisering. Det bør utarbeides en plan for praksis der mål, innhold og arbeidsoppgaver fremkommer. En eventuell praksisperiode skal ha et omfang på minst 5 studiepoeng og erstatt tilsvarende mengde tekniske fag eller valgfag. Praksis kan gjennomføres enten i offentlig eller privat virksomhet.

Ved innføring av praksis i økonomistudiene, ingeniørfag- og teknologifagstudiene er det ikke ønskelig å ha en så krevende praksismodell som helse- og sosialfagene har. Ekstern praksis kan utføres på mange måter, og dette dokumentet vil ikke være et fasitsvar på hvordan det skal gjøres. Saksbehandler har tatt utgangspunkt i to varianter av ekstern praksis som vil bli en del av saksbehandlers innstilling.

Observasjonspraksis

Med observasjonspraksis mens det praksis hvor studenten gis innsikt i arbeidsmetoder, rutiner og yrkesutøvelse av en arbeidsveileder. Det er ikke krav til at studenten skal delta i utførelsen av arbeidsoppgavene.

Dette er en type praksis som vil være ideell å gjennomføres tidlig i studiene og over en kortere periode for å gi studenter en bedre innsikt i hva studieretningen de har valgt innebærer.

Arbeidspraksis

I arbeidspraksis deltar studenten aktivitet i utførelse av arbeidet på praksisplassen.

Denne type praksis er godt egnet til å knytte teori og yrkesutøvelse sammen. Den passer også bedre til lengre praksisperioder som gjennomføres sent i studiene.

I og med at det står at *praksis kan brukes* i rammeplan for ingeniørfag, er det ingenting som pålegger institusjonene å gjennomføre det så lenge det ikke er obligatorisk. Det er ganske mange institusjoner som har valgt å tilby studentene sine ekstern praksis ut i fra disse rammene. På HiST har studieprogram for bygg og miljø på AFT et fag *PO513B Styrte praksis m/prosjektarbeid* som gir studentene mulighet til ekstern praksis. Omfanget av faget skal

tilsvare en studiebelastning som tilsvarer 6 studiepoeng, 6 uker ute i en bedrift. Forutsetninger for å ta faget er at studentene har rett til valg av studieretningen og selv er delaktig i prosessen med å finne praksisbedrift. Programmet er også behjelpelig med å finne plasser. Programmet har også skrevet et hefte med utfyllende redegjørelse og krav. Dette heftet beskriver områder som formål og omfang, gjennomføring av styrt praksis, sluttrapporten, evaluering av styrt praksis og rapporten og innleveringen av prosjektet.

Ingeniørevalueringen fra NOKUT foreslår ikke å innføre obligatorisk praksis innenfor de 180 studiepoengene som er i rammeplanen for ingeniørfag, selv om det er registrert mangel på studentenes muligheter for å lære praktiske ferdigheter i løpet av utdanningen. I stedet foreslår komiteen enda tettere kontakt mellom studenter og relevant næringsliv, blant annet gjennom prosjektundervisning, mentorsystem og sommerjobber.²

En tettere kontakt mellom studenter og næringsliv og en mentorordning vil ha en stor fordel for begge parter i og med at man får bygget nettverk. Samt at studentene hadde fått større forståelse av hva som skjer ute i næringslivet. Det kan allikevel ikke erstatte den personlige utviklingen og yrkesidentiteten studentene vil få ved å ha praksis over lengre tid i en bedrift.

Siden NOKUT sin evaluering ikke ville innføre obligatorisk praksis innenfor de 180 studiepoengene i rammeplanen til ingeniørutdanningen er det eneste valget man har å ta av studiepoengene som er langt til de tekniske fagene eller valgfagene om man skal innføre arbeidslivspraksis. Dette er nok en av de største utfordringene man har siden det krever at fag enten må blir endret på eller fjernet. Dette handler om prioritering og vil nok føre med seg en vurdering som kanskje vil ta noe tid. Roma ble ikke bygget på en dag, og det kan vel ikke forventes at praksis bare dukker opp fra intet. Det vil føre med seg en del arbeid før ordningen fungerer optimalt. Med de fordelene praksis bærer med seg i det lange løp, klarer ikke saksbehandler å se hvorfor et slik arbeid ikke skal starte.

En god begynnelse er å først innføre observasjonspraksis som forgår over en kortere periode. Det burde være et mål for alle programmene ved HiST å kunne tilby så godt som alle studentene sine som begynner i 2010 en slik praksis.

En annen utfordring er å finne nok praksisplasser. Dette burde være institusjonen sitt ansvar, men det burde ikke ligge hindringer for at studenter selv kan være delaktige i denne prosessen. HiST er en stor institusjon, og det er mange som har god erfaring med å organisere praksisperioder. Så når det skal opprettes praksis for studier som ikke har det fra før, har man god mulighet til å hente inn informasjon internt.

En annen mulighet er å innføre *frivillig* observasjons- og/eller arbeidslivspraksis for de studentene som skulle ønske seg et slikt opplegg.

Liten tankespinner fra saksbehandler rundt tema om frivillig praksis:

Dette vil jo føre med seg at de vil gå glipp av undervisningen som skjer i denne perioden, men det burde gjøres individuelle tilpassninger som gjøre dette mulig. F. eks frikjenning fra laboratorieøvelse som skjer i samme periode. En tilbakeføring av hva studenten har lært kan gjøres ved at den holder et foredrag om perioden den hadde ute på bedriften. Er det mange

² Pressemelding fra NOKUT, http://www.nokut.no/sw157.asp#516_20501

180 studenter som ønsker å delta på en slik frivillig praksisordning som har få plasser, er den
181 enkleste måten å løse det på ved trekking eller lignende.
182 Studieprogrammene er veldig ulike, og det blir vanskelig å kunne sammenfatte praksisen for
183 alle under en plan. Det bør derfor utarbeides en utfyllende plan for praksis på hvert program
184 der mål, innhold og arbeidsoppgaver fremkommer.

185
186
187 Det er mye som kan sies om utbytte av praksis. I stede for å skrive en utfyllende tekst har
188 saksbehandler valgt å sette opp en liste med punkter. Disse er på ingen måte rangert og noen
189 står allerede i teksten. Dette er for å gi et overordnet bilde av hvor mye positivt som ligger i
190 en slik ordning for mange parter.

- 191
192 • For studenten
 - 193 ○ Personlig utvikling
 - 194 ○ Nettverksbyggende
 - 195 ○ Motivasjon til å forsette studiet
 - 196 ○ Teoretisk kunnskap som er opparbeidet gjennom studiene omsettes i praktisk
197 arbeid
 - 198 ○ Studentene får gjennom egen erfaringer innsikt i situasjoner som og utfordringer
199 arbeidslivet kan by på
 - 200 ○ Utvikler studentens yrkesidentitet.
- 201
202 • For bedriften
 - 203 ○ Får motivert arbeidskraft
 - 204 ○ Får markedsført hva de står for ovenfor potensielle arbeidssøkere
 - 205 ○ Får tilgang til ny kunnskap og nye vinklinger på problemstillinger i bedriftens
206 arbeid.
 - 207 ○ Kandidater trenger mindre opplæring når de ansettes
 - 208 ○ Rekrutere studenter de har inngående kjennskap til
- 209
210 • For studiestedet
 - 211 ○ Får et bedre samarbeid med næringslivet
 - 212 ○ Kan få studenter som er mer motivert for å studere videre, og på den måten få
213 flere studenter gjennom studiene
 - 214 ○ Flere søkere, opprettholdelse av studiet
 - 215 ○ Mer kvalifiserte kandidater

216
217 I et brev fra Nasjonalt råd for teknologi, NRT til Næringslivets Hovedorganisasjon NHO og
218 til NRTs medlemsinstitusjoner blir det skrevet at ved ansettelse foretrekker arbeidsgiverne
219 ingeniører med arbeidserfaring, fremfor nyutdannede som ikke har denne kompetansen.
220 Kandidater som har intern erfaring i bedrift, er mer ettertraktet enn kandidater uten slik
221 erfaring. Det har også de siste årene blitt etterlyst fra næringslivet studenter med bedre
222 yrkesrettet kompetanse.

223
224 Studentparlamentet har tidligere vedtatt punkter de mener skal være med i et felles
225 praksisreglement for HiST. Noen av disse punktene er tatt med saksbehandlers innstilling,
226 men alle punktene er like relevante uansett hvilken studieretning man har praksis under. Når

HiST får laget ferdig felles praksisreglementet vil dette gjelde alle studenter ved HiST som har ekstern praksis.

Kilder:

NITO-Studentene, Politisk plattform for praksis

NUFI-step: Kartlegging av praksisbasert høyere utdanning, Ellen Brandt

[http://nifu.pdc.no/publ/index.php?seks_id=163671&del=innhold&t=S] Lastet ned: 17.10.08 15:43

Rammeplan for ingeniørfag, Kunnskapsdepartementet

[http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/UH/Rammeplaner/Andre/Rammeplan_for_ingeniurutdanning_05.pdf] Lastet ned 13.10.08 10:55

Saksbehandlers innstilling

Studentparlamentet vil at alle studenter ved HiST skal ha en mulighet til å gjennomføre en praksisperiode på en autentisk arbeidsplass tilknyttet utdanningens fagfelt. Ved opprettelse av nye praksisordninger burde HiST bruke sin egen kompetanse de allerede har internt siden det er mange studieprogram som har et stort omfang av ekstern praksis

Studentparlamentet mener at følgende punkter er sentrale i en praksisordning for de programmene som ikke har en utfyllende handlingsplan å forholde seg til eller allerede har opprettet gode retningslinjer for sin praksis. De er i størst grad tenkt for teknologisk-, ingeniør- og eventuelt økonomifag.

- Målet med praksis
 - Studenten skal få innsikt i og bli forberedt på arbeidslivet
 - Studenten skal opparbeide forståelse for hvordan fagfeltet brukes på arbeidsplassen
 - Praksisen må være relevant i forhold til studentens fagområde.
- Det bør utarbeides en utfyllende plan for praksis ved hver studieretning der mål, innhold og arbeidsoppgaver fremkommer.
- Ansvar for å finne praksisplasser ligger på institusjonen, men det burde ikke ligge hinder i veien for at studentene kan delta på denne prosessen.
- En student burde ikke ha praksisperioden og skrive hovedoppgave i samme bedrift.

Følgende punkter burde være sentrale i retningslinjer for de ulike måtene å gjennomføre ekstern praksis på.

- Observasjonspraksis
 - Praksisperioden skal være på minst en arbeidsuke (37,5 timer)
 - Studenten skal følge en veileder gjennom hele uken

- Det er ingen krav til at studenten skal delta aktivt i utførelsen av arbeidsoppgaver
 - Studenten kan settes til å utføre arbeidsoppgaver under påsyn av veilederen
 - Studenter må belage seg på at en slik praksisuke kan bli lagt til studieuker for at man skal få tid til å gjennomgå det pensum som er ment for studiet
 - Skal være frivillig, men alle studenter skal ha rett på å få gjennomføre en slik uke
 - Vurderes med bestått/ikke bestått hvor oppmøte er bestått
 - Skal helst gjennomføres i løpet av de 3 første semestrene
- Arbeidspraksis
 - praksisperiode skal ha et omfang på minst 5 studiepoeng, som vil tilsvare en arbeidsmengde på minimum 5 uker.
 - Hele arbeidstiden skal benyttes ute i bedriften
 - Bedriften må legge til rette for at studenten får brukt x/x av arbeidstiden sin til å skrive på rapport/prosjekt/evaluering.
 - Studenten skal ha en veileder som er tilgjengelig på arbeidsplassen til enhver tid.
 - Vurderes med bestått/ikke bestått
 - Skal gjennomføres før siste semester av bachelorgraden
 - HiST burde minst kunne tilby alle sine studenter som begynner i 2010 ekstern praksis i form av observasjonspraksis.

Arbeidsutvalgets innstilling

Studentparlamentet mener praksis er relevant ved profesjonsutdanninger, og krever at alle studenter ved HiST skal ha en mulighet til å gjennomføre en praksisperiode på en autentisk arbeidsplass tilknyttet utdanningens fagfelt.

SP mener hovedmålet med ekstern praksis skal være:

- at studenten skal få innsikt i, og bli forberedt på arbeidslivet.
- at studenten skal opparbeide forståelse for hvordan fagfeltet brukes på arbeidsplassen
- at praksis skal være relevant i forhold til studentens fagområde
- at praksis skal være veiledet med en veileder av samme profesjon
- at næringslivet får rekruttert nyutdannede

SP krever at HiST skal kunne tilby alle studenter en form for praksis innen 2012

SP mener at hovedansvaret for å finne praksisplasser skal være utdanningsinstitusjonens ansvar.

HiST skal tilby veilederne hos praksisstedene kurs i veiledning

Studentparlamentet krever at HiST skal jobbe for at obligatorisk praksis skal inn i rammeplanen på alle profesjonsstudier.